

Handlingsplan mot våldsbejakande extremism för Simrishamns kommun 2017-2020

Antagen av kommunfullmäktige 2017-10-30, § 166
Förlängd att gälla tom 2021-12-31 genom beslut i kommunfullmäktige 2021-04-26, §76

Inledning

Våldsbejakande extremism är ett samlingsbegrepp för rörelser, ideologier eller miljöer som inte accepterar en demokratisk samhällsordning och som främjar våld för att uppnå ett ideologiskt mål. Med våldsbejakande extremism avses den våldsbejakande högerextremistiska vit makt-miljön, den våldsbejakande vänsterextremistiska autonoma miljön och den våldsbejakande islamistiska extremistmiljön.

Att förebygga förekomsten av våldsbejakande extremism är av avgörande betydelse för att förhindra att odemokratiska krafter får fäste i samhället. En rad nationella dokument beskriver på olika sätt hur Sverige ska arbeta mot våldsbejakande extremism och främja demokratin. I samtliga dokument pekas kommunerna ut som en viktig part i arbetet. En aktuell nationell såväl som lokal lägesbild av social oro/våldsbejakande extremism ger goda förutsättningar för ett effektivt arbete. Den lokala lägesbilden avgör vilka aktiviteter Simrishamns kommun bör vidta i sitt förebyggande arbete.

Det är av stor vikt att Simrishamns kommuns verksamheter genomsyras av mänskliga rättigheter och likabehandling för att minska risken för uppkomst av destruktiva miljöer och våldsbejakande extremism.

Syfte

I juni 2014 tillsatte regeringen en nationell samordnare mot våldsbejakande extremism. Samordnarens uppdrag är att förbättra samordningen mellan myndigheter, kommuner och organisationer på nationell, regional och lokal nivå.

Arbetet mot våldsbejakande extremism ska inte isoleras från andra verksamheter inom kommunen. Det ska inkluderas i övrigt främjande och förebyggande arbete, och det ska införlivas med befintligt demokratistärkande arbete.

Samordnare för Simrishamns kommun är säkerhetssamordnaren. Säkerhetssamordnaren säkerställer att det kommunala arbetet för att värna demokratin mot våldsbejakande extremism fungerar i alla dimensioner så som främja, förebygga, förhindra. Arbetet sker i samverkan med lokal och nationell nivå, verksamheter inom det civila samhället och den privata sektorn.

Handlingsplanen riktar sig till alla anställda inom alla verksamheter inom Simrishamns kommun. Syftet med planen är att underlätta arbetet mot våldsbejakande extremism och bidra till att invånarna i Simrishamns kommun känner sig trygga och inkluderade i den sociala samvaron.

I planen beskrivs hur kommunen är organiserad i arbetet mot våldsbejakande extremism. Planen synliggör inom vilka områden kommunen kommer att arbeta för att förebygga våldsbejakande extremism samt vilka mål och aktiviteter som kopplas till detta. Till planen finns en bilaga med övergripande information om olika extremistiska grupper, metoder för att upptäcka och förebygga extremism samt den nationella samordnarens tolv rekommendationer för hur lokalt arbete bör bedrivas.

Styrande dokument

Den nationella samordnaren mot våldsbejakande extremism har presenterat tolv rekommendationer¹ för hur det lokala arbetet mot våldsbejakande extremism bör bedrivas, se bilaga.

Den regionala utvecklingsstrategin *Det öppna Skåne 2030* formulerar en gemensam målbild för Skåne. I målbilden finns bland annat delmålen att "*Skåne ska erbjuda framtidstro och livskvalitet*" och "*Arbeta för en förbättrad och mer jämlik hälsa*".

Flera av Simrishamns kommuns övergripande mål är relevanta i arbetet mot våldsbejakande extremism. Av särskilt stor vikt är det strategiska utvecklingsområdet: *En kontrastrik befolkning skapar tillväxt. Kommunen ska skapa förutsättningar för att alla medborgare ska må bra – alla dagar*.

Kommunstyrelsen har det övergripande ansvaret för arbetet med att förebygga våldsbejakande extremism. Simrishamns kommuns säkerhetsamordnare, tillsammans med kommunens riskhanteringsgrupp, ansvarar för att leda och samordna arbetet mot våldsbejakande extremism. Personer som deltar eller har deltagit i våldsbejakande extremistisk verksamhet ska primärt hanteras av polisen och säkerhetspolisen.

Mål och aktiviteter

I Simrishamns kommun bedrivs arbetet mot våldsbejakande extremism inom tre fokusområden där de nationella rekommendationerna integrerats:

- Samverkan med andra aktörer
- Stöd och utbildning till berörda verksamheter
- Stöd till anhöriga, riskgrupper och enskilda

I planen framgår vilka mål och aktiviteter som prioriteras utifrån respektive fokusområde.

Samverkan med andra aktörer

Simrishamns kommuns arbete mot våldsbejakande extremism bygger på samverkan med andra aktörer i samhället och utgår ifrån den lokala lägesbilden. Arbetet inkluderar främjande, förebyggande och åtgärdande aktiviteter och utgör en del i redan befintliga strukturer.

Mål

Arbete mot våldsbejakande extremism är väl känt och inkluderat i kommunens trygghetsfrämjande och brottsförebyggande arbete.

Aktiviteter

- Kommunens risk- och säkerhetsarbete ska inkludera våldsbejakande extremism som riskindikator.

¹ 1. Insatser på flera preventionsnivåer, 2. Kontinuerlig och bred samverkan mellan berörda är a och o i det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism, 3. Samverkan i befintlig struktur, 4. Nödvändiga samverkansaktörer, 5. Utgångspunkt i uppdaterad lokal lägesbild, 6. Tydlig ansvarsfördelning, 7. Anhöriga som central aktör, 8. Involvera det civila samhällets organisationer, 9. Involvera även kritiska aktörer, 10. Se individerna, inte enbart de ideologier som dessa förespråkar, 11. Beakta genusperspektivets betydelse för insatserna, 12. Följ upp det förebyggande arbetet kontinuerligt.

- Säkerhetssamordnaren ansvarar för att aktuell lägesbild tas fram. Lägesbilden ska innehålla de olika grupperingar inom våldsbejakande extremism som är kända samt säkerställa genusperspektivet i samtliga analyser och aktiviteter. Även civilsamhället, boende, barn och ungdomar inkluderas i lägesbilden.
- Utifrån lägesbilden etableras relevanta samverkansformer och insatser. Berörda aktörer identifieras inom aktuella organisationer, myndigheter och civila samhället.
- Specifika insatser mot våldsbejakande extremism ska synliggöras i lokala överenskommelser mellan kommunen och polisen.

Stöd och utbildning till berörda verksamheter

Samtliga förvaltningar har inom sina respektive områden ett ansvar att arbeta med frågor kring våldsbejakande extremism. Förvaltningarna har också ansvar för att tillräckliga resurser avsätts för förebyggande insatser som en del av det befintliga arbetet med risk- och sårbarhetsanalyser (RSA).

Mål

Medarbetarna har god kännedom om hur man förebygger och bemöter våldsbejakande extremism

Aktiviteter

- Varje förvaltning utser en kontaktperson som ska ingå i det förebyggande arbetet kring våldsbejakande extremism.
- Riskhanteringsgruppen ansvarar för att fortbildningsinsatser gällande våldsbejakande extremism genomförs för alla medarbetare i Simrishamns kommun.
- Riskhanteringsgruppen stödjer samarbetsaktörer med kunskapshöjande insatser om våldsbejakande extremism.
- Säkerhetssamordnaren är uppdaterad och vidareförmedlar aktuell information inom området.
- Informationsansvarig, i samarbete med säkerhetssamordnaren, ansvarar för information på kommunens intranät och hemsida.

Stöd till enskilda, anhöriga och riskgrupper

Anhöriga till personer som anslutit sig till våldsbejakande extremistmiljöer behöver ofta stöd vid en pågående radikaliseringsprocess. De kan också spela en central roll i att förebygga, hindra och motverka radikalisering.

Ett förebyggande arbete med målinriktade insatser mot specifika problem, unga i riskgrupper eller enskilda ungdomar som har ett riskbeteende är en viktig del i arbetet. Skolpersonal, socialarbetare, poliser och andra som samverkar lokalt är viktiga resurspersoner.

Mål

Våldsbejakande extremism förebyggs från tidiga åldrar.

Aktiviteter

- Inkludera våldsbejakande extremism i förskolans och skolans arbete om mänskliga rättigheter och demokrati.
- Verksamheter för barn och unga bedriver ett aktivt värdegrundsarbete med utgångspunkt i mänskliga rättigheter och likabehandling.

Mål

Anhöriga, riskgrupper och enskilda erbjuds relevanta stödinsatser.

Aktiviteter

- Informationsansvarig, tillsammans med säkerhetssamordnaren, ansvarar för att information sprids till kommuninvånarna om vart de kan vända sig med frågor kring våldsbejakande extremism.
- Erbjuder anhöriga och deras barn stöd enligt socialtjänstlagen, samt i förekommande fall minderåriga utifrån lagen (2010:299) om straff för offentlig uppmaning, rekrytering och utbildning avseende terroristbrott och annan särskilt allvarlig brottslighet.
- Planera och genomföra insatser för unga i riskzon.
- Genomföra insatser till enskilda med riskbeteende.

Implementering

Förvaltningschef/VD ansvarar för förankring av handlingsplanen för våldsbejakande extremism i respektive ledningsgrupp.

Verksamhetsansvarig tillsammans med utsedd kontaktperson ansvarar för att samtliga medarbetare får kunskap om handlingsplanen.

Handlingsplanen för våldsbejakande extremism finns tillgänglig på kommunens intranät och hemsida.

Uppföljning

Uppföljning av arbetet mot våldsbejakande extremism sker i samband med uppföljningen av det kommunövergripande risk- och säkerhetsarbetet. Detta redovisas årligen för kommunstyrelsen.

Bilaga till Handlingsplan mot våldsbejakande extremism för Simrishamns kommun 2017-2020

Kunskap

Sammanfattning från Säkerhetspolisens hemsida

Våldsbejakande extremism är ett samlingsbegrepp för rörelser, ideologier eller miljöer som inte accepterar en demokratisk samhällsordning och som främjar våld för att uppnå ett ideologiskt mål. Med våldsbejakande extremism avses den våldsbejakande högerextremistiska vit makt-miljön, den våldsbejakande vänsterextremistiska autonoma miljön och den våldsbejakande islamistiska extremistmiljön.

Tre grundläggande komponenter

Våldsfrämjande radikalering går att urskilja i skilda religiösa och kulturella sammanhang både historiskt och i nutid. Generellt beror våldsfrämjande radikalering på tre grundläggande komponenter. Det finns upplevda orättvisor eller kränkningar, vilka kan ha en reell grund. Det finns också en våldsförespråkande ideologi som pekar på orättvisor, förklarar deras orsak och vad som bör göras för att åtgärda orättvisorna. Slutligen krävs också ett socialt sammanhang där ideologin internaliseras. Dessa tre komponenter kombineras på unika sätt hos individer och har varierande betydelse.

Vissa personer går med i våldsfrämjande grupper utifrån sökande efter spänning och gemenskap, andra är mer ideologiskt intresserade och vissa hamnar i våldsfrämjande grupper eftersom flera i deras familj eller sociala närmiljö redan är våldsfrämjande. Ibland finns en karismatisk ledare som genom undervisning och mentorskap driver på radikaleringen. I vissa fall existerar etablerade terrornätverk som försöker rekrytera individer. Ofta radikaliserar dock personer varandra utan tydliga ledare.

Radikalering sker ofta via sociala kontakter, men även genom föreläsningar och propaganda. Mycket av detta sker i dag via sociala medier och andra delar av internet. Ideologins betydelse varierar mellan individer, den kan inspirera till och stärka avsikten att delta i terrorism, men den kan även fungera som legitimering av ett våldsamt beteende som till stor del har andra orsaker.

Sammanfattning ur Våldsbejakande extremism i Sverige – nuläge och tendenser (Ds 2014:4)

Den våldsbejakande högerextremistiska vit makt-miljön

Strävar efter ett homogent samhälle utan inslag av främmande kulturer. Målet är ett auktoritärt styre med tydlig struktur, ordning och totala lösningar. Människosläktet delas in i raser varav den vita rasen är den främsta. Invandring av andra raser som inte tillräknas den vita rasen anses vara negativt. Inom gruppen varierar uppfattningar från att olika raser kan tillåtas existera i världen sida vid sida så länge de inte blandas till föreställningen om ett raskrig där extremisterna är soldater. Budskapet har sakteligen gått över i användning av benämningar som etnicitet, kultur och patriotism i stället för ordet *ras*. Grundtanken är dock fortfarande ett rasistiskt budskap, språkbruket och retoriken har förändrats.

Inom vissa delar tror man på konspirationsteorin att problemen som finns i samhället idag

beror på det judiska inflytandet och det mångkulturella samhället. Inom andra delar är kärnfamiljen den viktigaste och man tolererar inte andra sexuella läggningar än heterosexualitet.

Den våldsbejakande vänsterextremistiska autonoma miljön

Strävar efter ett klasslöst samhälle. Anser att dagens demokrati inte är tillfredsställande. Idealsamhället är jämställt, klasslöst och människor med olika ursprung och sexuell läggning kan leva på lika villkor. Grupperna försvarar arbetarklassen genom allt från fysiska attacker på meningsmotståndare till laglig lobbyverksamhet för förändrad lagstiftning. Mest fientligt inställda är man till den högerextremistiska våldsbejakande vit makt-miljön samt andra icke våldsbejakande högerextremistiska grupper. Meningsmotståndarna kallas fascister.

Den våldsbejakande islamistiska extremistmiljön

Strävar efter ett islamistiskt styre och att återinföra den muslimska kulturens storhetstid. Islam har förstörts av den västerländska kolonialismen. Kapitalism och sekularisering är enligt miljön tecken på okunskap. Inom miljön tar man stort avstånd från materialism vilket ofta visar sig i val av klädsel och/eller livsstil. Likaså sprids budskap på internet med en stilistisk enkelhet.

Kampen mot västvärldens materialism och sekularisering sker genom olika typer av angrepp. Då västvärlden i sin tur attackerar de muslimska länderna uppstår en given konflikt. Den våldsbejakande islamistiska extremistmiljön kan även utföra attacker inom de muslimska länderna och målen är främst regimer som man anser inte förespråkar den rätt tolkningen av islam. Inom miljön förs diskussioner om vilka grupper, dvs västvärlden eller de icke rättstroga, som ska prioriteras. I denna våldsbejakande kamp diskuteras också om det är de som tolkar islam fel som ska attackeras samt om det är rätt att civila får fungera som måltavlor.

Den ensamme tyste/Ensam gärningsman

Enskilda individer kan agera utifrån den ideologi som finns inom en extremistisk miljö, men personen tillhör inte någon sammanslutning eller ett nätverk. Säkerhetspolisen har konstaterat att den ensamme tyste ibland har haft kontakt med olika radikala eller extremistiska miljöer. Radikaliseringsprocessen kan ha startat i en sammanslutning, men personen kan ha uteslutits då denne varit alltför våldsam eller radikal. Den ensamme tyste kan också identifiera sig med en extremistisk miljö, men aldrig tillhört någon sådan sammanslutning.

Ensamagerande är svårare att identifiera. De inte har någon stöttning från något nätverk, har inte någon kontakt med andra, svårt att skaffa material eller kunskap och erfarenhet som kan behövas för att utföra attentatet. Detta menar säkerhetstjänst och polis är en större risk för att den ensamme tyste ska lyckas med sina planer, upptäcktsrisken är lägre än för de större sammanslutningarna eller nätverken.

På senare år har internationell islamistisk propaganda förespråkat småskaliga attentat på platser inom och utom muslimska länder som människans plikt i kampen mot västvärlden. Oftast sker detta av det utsatta landets egna invånare. Uppmaningen är att det ska ske med enkla medel och av ensamma gärningsmän.

Utdrag från Nationella samordnarens hemsida

Vad är våldsbejakande extremism?

Tanken är fri i det demokratiska samhället, hur extrem den är. Extrema tankar och idéer både syresätter och utmanar demokratin. De kan bidra till en positiv eller negativ samhällsutveckling.

Våldsbejakande extremism handlar om att bejaka och bruka våld som medel för att förverkliga extrema ideologiska åsikter och idéer.

Grundläggande kännetecken för *våldsbejakande extremism* är:

- Förenklade världsuppfattningar där vissa grupper eller samhällsförhållanden uppfattas som hotande
- Bristande respekt för andra människors fri- och rättigheter
- Intolerans mot andras åsikter
- Konspirationsteorier
- Bejakande eller utövande av hot, förtryck, diskriminering, vandalisering, våld eller terror för att förändra samhället
- Ideologisk övertygelse

Vad är radikalisering?

Processer in i våldsbejakande extremism brukar beskrivas som *radikalisering*. Begreppet är långt från lyckat. Att ha radikala åsikter är både bra och välkommet i det demokratiska samhället. Men eftersom *radikalisering* är ett väletablerat begrepp i sammanhanget används det även i det här materialet.

Radikaliseringsprocesser – vägar in i våldsbejakande extremism – beskriver generellt hur en individ i ökande grad accepterar våld som medel för politiska syften. Processerna kan vara korta eller långa. De kan ske gradvis eller mycket snabbt. De kan generellt kännetecknas av:

- Intensiv socialisering inom en viss grupp on- eller offline
- Avståndstagande från andra sociala sammanhang; familjen, gamla vänner, i skolan och på fritiden
- Acceptans av extrema idéer och metoder
- Bejakande och bruk av våld
- Anslutning till organiserade extrema grupper eller nätverk

Vem blir våldsbejakande extremist?

De flesta av oss blir inte våldsbejakande extremister. De flesta av oss tar avstånd från idéer som förespråkar våld. Vår moraliska och empatiska förmåga gör att vi inte vill skada andra. Förmågan till kritiskt tänkande, demokratisk- och social kompetens får de flesta att aktivt välja bort extrema idéer och handlingar.

Men det finns inga garantier. Även demokratiskt och socialt kompetenta människor kan radikaliseras. Och människor med låg eller obefintlig demokratisk och social kompetens kan vara oemottagliga för våldsbejakande extremism.

Forskningen ger inga enkla svar på frågan varför och vem som radikaliseras. Ibland kan det handla om komplicerade processer där många olika faktorer påverkar. Ibland handlar det om enkla processer, där få faktorer spelar en avgörande roll.

Oavsett vilka orsaker som får en individ att dras in i en radikaliseringsprocess, brukar en fortsatt utveckling kännetecknas av följande:

- en kognitiv utveckling mot en alltmer ensidig, svart-vit verklighetsuppfattning, som inte ger utrymme för alternativa perspektiv
- en vidareutveckling där verklighetsuppfattningen upplevs så akut och allvarlig att drastiska handlingar är nödvändiga och rättfärdiga – ändamålet helgar medlen

Olika karaktärer som kan radikaliseras och bejaka våldsextrema handlingar

Säkerhetspolisen har identifierat fyra generella huvudvägar:

- Utagerarens väg
- Grubblarens väg
- Familjens väg
- Kontaktsökarens väg

Utagerarens väg

Består vanligtvis av en trasslig bakgrund, otrygg uppväxt och tidig inblandning i kriminalitet. Individen söker uppmärksamhet, spänning och en identitet genom att bryta regler, provocera, slåss och bråka. Det är vanligt med erfarenhet av våld som en metod för konfliktlösning från unga år. Våldsbejakande extremism kan locka av just av den anledningen – där anses våld vara normalt, legitimt och rent av önskvärt.

Grubblarens väg

Kännetecknas av ett sökande och inåtvänt beteende. Individen har svårt att finna sig till rätta i samhället, hänger på nätet, läser och funderar. Bakgrunden kan vara en trygg uppväxt i en familj som uppmuntrar tänkande och diskussioner om politik, ideologi och religion. Därför kan det ligga nära till hands att välja en intellektuell väg in i extremism. Här kan plötsliga samhällshändelser som miljökatastrofer, krigsutbrott, eller ekonomisk kris vara faktorer som driver individen in i våldsbejakande extremism motiverad av ideologiskt tänkande om orättvisor i samhället.

Familjens väg

Det finns de som dras till extremism av den enkla anledningen att sådana idéer redan anammats i den familj, släkt eller vänkrets som hon eller han är uppväxt i. Det handlar då inte om något som driver individen mot extremism, utan det finns som något ”normalt” från början. Många har upplevt en isolerad barndom med få kontakter utanför familjesfären.

Kontaktsökarens väg

En del dras till extremistmiljön av sociala skäl, för att hon eller han söker närhet och gemenskap. Kärlek eller önskad vänskap med en speciell individ som redan finns i miljön kan vara den faktor som driver kontaktsökaren. Därför är det i regel en slump att kontaktsökaren dras in i våldsbejakande extremism och vilken typ av extremism gruppen står för.

Förebygga

Ur Samtalskompassen, förebyggande arbete

Det förebyggande arbetet kan ske i tre zoner/nivåer:

Grön zon/Nivå 1: generella förebyggande insatser

Gul zon/Nivå 2: specifika förebyggande insatser

Röd zon/Nivå 3: individinriktade förebyggande insatser

Grön zon/Nivå 1 – generella förebyggande insatser

En bred insats för alla barn och unga i samhället. Det gäller hälsovård, utveckling av social och kognitiv kompetens på förskola, skolans kunskaps- och demokratiuppdrag m fl. Var och en av insatserna har ett mål i sig, men tillsammans utgör de en betydande förebyggande effekt i relation till riskbeteenden.

När man arbetar med alla unga, inte bara specifika riskgrupper, kommer några ur riskgrupperna att fångas upp. Ett brett spektrum av yrkesverksamma inom t ex skola, fritids- och ungdomsverksamhet, förskola, hälsovård och föreningar bedriver ett generellt förebyggande arbete.

På den här nivån kan man finna följande tecken att vara vaksam på:

- Att många ger uttryck för en känsla av otrygghet
- Att många känner och visar bristande tillit till varandra och till samhället
- Att det förekommer våld, skadegörelse eller annan kriminalitet som riktar sig till specifika institutioner eller grupper av människor
- Att många upplever sig diskriminerade eller orättvist behandlade
- Att vissa individer eller grupper stöts bort

För att skapa överblick kan man kartlägga hur situationen uppfattas. Vilka problem finns, vilka grupper är utsatta och vilka grupper utsätter andra? Som grund för kartläggningen kan man genomföra en trygghets- eller attitydundersökning. Den kan i sin tur mätas mot statistik över demografi, anmälda brott och socioekonomiska förhållanden.

Gul zon/Nivå 2: specifika förebyggande insatser

En mer målinriktad insats mot specifika problem eller unga i riskgrupper. Insatsen är resursorienterad och siktar på att erbjuda attraktiva alternativ. Skolpersonal, socialarbetare, poliser och andra som samverkar lokalt arbetar på den här nivån.

På den här nivån kan man finna följande tecken att vara vaksam på:

- Att unga signalerar åsikter och budskap genom yttre symboler och märken
- Att unga ger uttryck för olika konspirationsteorier, synen på andra som fiender, hat mot bestämda grupper
- Att unga tycker att det är okej med våld i vissa situationer för att protestera mot eller ändra samhället
- Att unga lägger av med fritidsintressen och lämnar gamla kompisar och gäng för att ge uttryck för något av övriga tecken

Att en grupp unga uppvisar ett eller flera av dessa tecken betyder inte automatiskt att de är på väg att radikaliseras eller att det finns en närvaro av våldsbejakande extremism i kommunen. Men det kan vara anledning till att närmare undersöka situationen i syfte att bättre kunna bedöma om ytterligare insatser är nödvändiga.

Exempel på hur man kan arbeta med dessa grupper:

- Undersök ungas behov och motivation: Vilka behov kan de unga få utlopp för i en destruktiv, kanske våldsbejakande extremistisk miljö? Kan behoven mötas på något annat sätt? Det kan handla om behov av spänning, social gemenskap eller en vilja att påverka samhället.
- Skapa relationer till små grupper med samma motivation: Försök att bygga relationer till mindre grupper om 2–5 unga som har samma behov och motivation. Relationerna kan göra det möjligt att erbjuda motiverande och attraktiva alternativ.
- Skala gruppen som en lök: I gruppens periferi finns medföljare och hang arounds som är lättast att nå. De har investerat minst i gruppen och har minst att förlora. Deras ideologiska engagemang är ofta lågt. Genom att nå dem med alternativ påverkas ändå gruppens kärna.
- Arbeta med gruppens kärna: En annan strategi är att fokusera på gruppens kärna – de ledande medlemmarna. Ju mer centralt placerade personer man kan skapa relationer till och påverka, desto fler kan följa efter i en positiv riktning.
- Bygg föräldra- eller familjenätverk: Familjen spelar roll för de flesta. Unga bryr sig om sina familjer, vad de än säger. Och de flesta föräldrar bryr sig om och försöker ta ansvar för sina barn. Genom att samla familjer och sätta dem i kontakt med varandra kan man utbyta tankar och dela oro med varandra. Gemensamt kan man stötta varandra i insatser och vägar framåt.

I förebyggande arbete med grupper och individer (nivå 2 och 3) bör man värdera konsekvenserna av att agera eller vara passiv. Se vidare under röd zon/nivå 3.

Röd zon/Nivå 3: individinriktade förebyggande insatser

En insats som riktar sig mot den enskilda individen som har ett riskbeteende. Insatsen går ofta hand i hand med förebyggande insatser mot riskgrupper. Insatsen kan handla om att utreda, anpassa erbjudanden och åtgärder som t ex mentorer, stödpersoner, undervisningsstöd, praktikplats eller arbete. Pedagoger, socialarbetare, mentorer, personal inom psykiatri och sjukvård m fl. är exempel på yrkesgrupper som arbetar med enskilda unga.

På den här nivån kan man finna följande tecken att vara vaksam på:

- Att individen hänger på hemsidor, läser böcker eller ser film med våldsbejakande extremistiskt budskap
- Att individen är inblandad i tydliga händelser eller situationer, som våldsamma sammandrabbningar eller upplopp, möten med extremistiska budskap
- Att individen börjar omge sig med extremistiska symboler, klär sig enligt en viss grupps dress code eller tatuerar sig
- Att individen är inblandad i kriminalitet eller annan typ av allvarligt riskbeteende
- Intoleranta åsikter, förkastar demokratiska principer, övertygad om att de egna åsikterna är de enda riktiga, försöker argumentera och överbevisa andra

- Ger uttryck för konspirationsteorier, synen på andra som fiender, hat mot bestämda grupper. Det kan vara judar, muslimer, svenskar, kapitalister, invandrare, homosexuella osv.
- Argumenterar för absoluta lösningar, t ex att en viss grupp ska bort, att samhället ska sprängas osv.
- Försöker legitimera sina åsikter genom att peka på missförhållanden i samhället eller världen
- Isolerar sig eller har dåliga relationer till familjen
- Hänger med nya kompisar och har relationer till personer eller grupper som ger anledning till oro, t ex kopplingar till kriminalitet eller våldsbejakande extremism
- Läger av med fritidsintressen och lämnar gamla kompisar och gäng

I förebyggande arbete med grupper och individer (nivå 2 och 3) bör man värdera konsekvenserna av att agera eller vara passiv. Värderingen tar t ex hänsyn till:

- Riskerar en insats att förvärra problemet och ytterligare stigmatisera individen? Insatsen kan tolkas kontraproduktivt som en bekräftelse på att myndigheterna övervakar och förföljer individen.
- Riskerar man att situationen eskalerar? Att marginalisera grupper eller individer kan samtidigt innebära att man förlorar viktiga sociala aktörer som hade kunnat bromsa att något allvarligare händer.
- Riskerar man att missbedöma ungas beteende genom att bortse från rätt kontext? Exempel: yttre symboler som tatueringar eller kläder kan vara tydliga risktecken i en miljö, men absolut inte i en annan. Kontexten avgör vad som avviker från normen och vad som är mainstream.
- Riskerar man en förvärring av problemet, om man inte agerar?
- Riskerar man att göra ett oroande eller problematiskt beteende normalt och accepterat om man förhåller sig passiv?

Exempel på hur man kan arbeta med dessa grupper:

Det finns två vägar att gå. Antingen följs tecken på oro upp direkt, eller så krävs ytterligare utredning för att bedöma fallet.

- Dialog: utgå från eller bygg befintliga relationer för att skapa tillit som kan rymma dialog med den unga individen, föräldrar eller andra i den ungas närhet. Ibland krävs att en särskild vuxen som den unga individen är trygg med involveras.
- Samverkan: samarbeta utifrån samverkansgruppens olika kompetenser och erfarenheter, ta kontakt med andra relevanta aktörer. Det handlar inte om överreagera, utan att få olika synpunkter som är viktiga för helhetsbilden.
- Nätverk: att mobilisera både professionella och personliga nätverk runt individen kan vara effektivt för att skapa en insats där föräldrarna, familjen eller andra närstående vuxna involveras i problemen och hur de ska lösas.
- Samtal: kalla individen och föräldrarna till samtal. Situationen avgör hur samtalen läggs upp och vem som kallar. Om det är möjligt bör föräldrarna vara med, men det kan också vara direkt olämpligt.

- Informera: det kan finnas fler institutioner och instanser i kommunen som har rätt att informeras och som kan bidra till särskilda insatser för individen. Inom samverkansgruppen finns kunskap om vad lagstiftning kräver och kan erbjuda.
- Utred: om det finns underlag för det – tillsätt en utredning för eventuella stödinsatser. Det kan handla om att individen visar sig ha gått så långt in i en radikaliseringsprocess att det krävs särskild avhopparkompetens och resurser. Det kan också handla om att individen är så tätt knuten till en våldsbejakande extremistisk grupp att det utgör en fara för hans eller hennes säkerhet. Då kan kontakt med Säkerhetspolisen krävas. Utredningen kan dock visa att problemet inte är så stort som man befarade.

Litteratur

<http://www.sakerhetspolisen.se/kontrterrorism/valdsbejakande-extremism.html>

Hämtat 2017-05-23

Våldsbejakande extremism i Sverige – *nuläge och tendenser*

ID-nummer: Ds 2014:4

Kulturdepartementet

Nationell strategi mot våldsbejakande extremism

Darienummer: Ku2016/01651/D

Nationella samordnaren mot våldsbejakande extremism

<http://samtalskompassen.samordnarenmotextremism.se/oversikt/>

Hämtat 2017-05-23